

KADİR GECESİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

El-hamdü lillâh, Allah'a hamd ü senâlar olsun, size Mekke-i Mükەرreme'den telefon ediyorum.

İki gün önce Cidde'ye geldik. Cidde ile Mekke arasında geçtiğimiz günlerde yağışlar çok olmuş, buralara çok yağmur yağmış. Yâni, yıllarca görülmemiş şekilde. Ben tepeleri görünce hayret ettim, her taraf Türkiye'deki gibi otlarla dolmuş. Halbuki hep kum görünürdü. Tepelerde yeşillikler, otlar, ekin tarlalarının rüzgârda sallandığı gibi dalgalanıyordu; şaşırdım. Dağlar böyle yemyeşil, çok güzel olmuş.

Havalar latîf burada, çok sıcak değil yâni... Hani alıştığımız, duyduğumuz şekilde fazla güneş, güneş çarpması filân olacak durumlar yok. Aşağı yukarı 25 derece filân... Medine-i Münevvere daha soğukmuş, geceleri bazen üç beş dereceye düşüyormuş, üşütüyormuş. Mekke-i Mükەرreme biraz daha latîf sevgili dinleyiciler! Yâni tahammül ediliyor.

Dün teravih namazını Mescid-i Haram'ın üçüncü katında, yâni *sütuh* denilen, *teras* denilen kısmında kıldık. El-hamdü lillâh en ön saftaydım ben, Kâbe-i Müşerrefe gözümün önünde böyle görünüyordu. Yukarıdan aşağıya doğru bütün tavaf edenler görünüyordu.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Burada tabii tahmin etmediğiniz garip şeyler oluyor. Teravih kılanlar olduğu gibi, Kâbe-i Müşerrefe'nin etrafını serbest bırakmışlar, tavaf etmek isteyenler de o esnada tavaf ediyorlar.

Tavaf çok kalabalık... Biz en تنها zamanını bulmağa çalıştık, umremizi yapmak için. İkindiden önce tavaf yaptığımız halde, yine bir kalabalık vardı. Akşamları filân daha kalabalık oluyormuş. Eskiden geceleri تنها olurdu. Şimdi Ramazan'da kimse uyumuyor mâşâallah, herkes ibadet aşkıyla, şevkiyle ayakta... Sabahlara kadar namazlar, teheccüdler, tavaflar... Onun için çok kalabalık.

Bu sene Mescid-i Haram çok kalabalık. Başka senelerden daha fazla bir izdiham var. Her zaman Ramazan'ın son on gününde biraz böyle kalabalık artardı ama bu sene daha fazla diyor arkadaşlar. Eski seneleri bilen tecrübeli kimseler söylüyorlar.

Bizim Türkiye'den gelen tanıdıklar, dostlar da çok fazla... Birçok âşinâ sima ile karşılaşabiliyoruz burada. Tabii bunun sebebi de, okulların tatilleri denk geldi, uzun bir sevindirici tatil oldu. Fırsatı bulanlar, Ramazan'ın içinde umre yapalım, o mübarek yerleri görelim diye buralara geldiler. Onun için buralarda, böyle çok arkadaşlarla karşılaşıyoruz.

Allah herkesin ziyaretini, umresini, ibadetini, namazını, niyazını, sıyâmını, kıyâmını kabul eylesin... *Sıyam*, oruç demek. Kıyâm da, gece namazları mânâsına geliyor. Rahmetine erdirsin, mağfiretine mazhar eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

a. Ramazan'ın Son On Günü

Tabii böyle Ramazan başladı derken, üçte ikisi geçti. Yarın artık *aşr-i ahîr*, veyâ *el-aşri'l-evâhir* de deniliyor. Yâni üçe

ayrılırsa bir ay, başı, ortası, sonu diye... *Aşr-i ahîr*, en sonuncu on günlük bölümü demek olur. Veyahut *aşri'l-evâhir* denilirse, en sonda olan on günler mânâsına gelir. İki de geçer kitaplarda, ikisi de doğru.

Son aşra geldik, yâni Ramazan'ın yirmisinden sonraki son üçte birine geldik. On, yirmi, otuz... Yirmisi geçti, şimdi kaldı en sonundaki on gün. Peygamber SAS Efendimiz, daha Receb ayı geldiği zaman başlardı dua etmeğe:¹

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ

(طس. هب. حل. كر. والديلمي عن أنس)

(*Allâhümme bârik lenâ fî recebe ve şa'bân, ve belliğnâ ramadân*) “Yâ Rabbi, Receb'i, Şa'ban'ı bize mübarek et! Bizi Ramazan'a eriştir.” diye dua ederdi, Ramazan'ı kollardı, gözlerdi. Ramazan'da ibadetleri Receb'den, Şa'ban'dan

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.259, no:2346; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.189, no:3939; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.375, no:3815; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.269; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.290, no:6494; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXX, s.57; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.485, no:1985; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.161, no:309; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.138, no:18049; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.211, no:554; RE. 532/10; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXIII, s.24, no:35704, 36125.

ziyade olurdu. Ramazan'ın son on gününde ise daha fazla olurdu:²

كَانَ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ شَدَّ مِئْزَرَهُ
وَأَحْيَا لَيْلَهُ وَأَيْقَظَ أَهْلَهُ

(بخ.م.ق.د.ن.ه. عن عائشة)

RE. 533/2 (*Kâne izâ dehale'l-aşru*) “Peygamber SAS Efendimiz, Ramazan'ın son on günü geldiği zaman, (*şedde mi'zerahû*) gayret kemerini beline kuşanırdı (*ve ahyâ leylehû*) ve geceleri ihyâ ederdi. Kendisi uyanırdı geceleri, uyku uyumazdı. O kadar ibadet eylerdi SAS Efendimiz Hazretleri.

İkinci bir husus: (*Ve eykaza ehlehû*) “Evdeki insanları duyandırırdu:

‘—Haydi bakalım, siz de kalkın!’ derdi.”

Bunun sebebi de, bu son on günün gecelerinin çok kıymetli olmasından... Onlara da o şerefler, o feyizler, o sevaplar, o mükâfatlar nasib olsun diye, onları da kaldırırdı Peygamber Efendimiz.

Demek ki biz de, hem kendimiz bu son on günde ibadeti çoğaltmalıyız; hem de aile halkımıza, çoluk çocuğumuza:

² Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.711, no:1920; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.832, no:1174;

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.437, no:1376; Neseî, *Sünen*, c.III, s.217, no:1639; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.562, no:1768; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.40, no:24177; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.223, no:3437; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.313, no:8343; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.III, s.805, no:1440; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.153, no:18090.

“—Haydi bakalım, siz de gayrete gelin!” demeliyiz. Şimdi okullar da tatil, küçüklere de söyleyebiliriz.

Zâten namaz kılınması vs. ibadetlerini yapıyorlardır. Çocuk okula gidiyor diye, onları ihmal etmek, ettirmek veya kılmamalarına göz yummak anne baba için zâten doğru olmaz ama, şimdi bir de tatil... Tatil olduğuna göre, “Haydi bakalım, gece uyumasanız bile ne olacak? Öğleden önce uyursunuz, öğleden sonra uyursunuz.” deyip, gecelerin ihyâsına onları da teşvik etmek lâzım geliyor. Peygamber Efendimiz’in davranışında bunu görüyoruz. Evdekileri de, hane halkını da uyandırması önemli!

Kendisi de, (*şedde mi’zerehû*) diye geçti bu hadis-i şerifte; yâni gayret kemerini beline kuşanır, aşk ile, şevk ile, zevk ü lezzet ile ibadet ederdi.

Zevk ve lezzet kelimelerini kullandık, sevgili kardeşlerim! Tabii, dindar insanlar bunları bilirler. İbadetlerin muazzam bir lezzeti ve zevki vardır ki, o lezzet şekerlerde, baklavalarda, şekerlemelerde yoktur. İşte Ramazan’da insan bunları öğrenmiş oluyor. Yâni Mevlâsı ile baş başa gece geçirmenin, sevdiği ile baş başa gece geçirmenin lezzetini, zevkini tatmış oluyor. Zikirlerle, namazlarla, niyazlarla, göz yaşlarıyla son derece tatlı bir mânevî,

derûnî, lâhûtî yaşam... Son derece güzel günler, son derece zevkli günler...

Allah-u Teâlâ Hazretleri o zevkleri, o lezzetleri herkese duyursun... Duymayan, duymadığı için o ibadetleri yapamıyor ama tadını alan da bırakamıyor yâni... Dışarıdan yorgunluk gibi görünen ibadetlerin içinde, ne kadar büyük zevkler, tatlar ve lezzetler olduğunu tadan bilir. Allah-u Teâlâ Hazretleri herkese tattırsın...

Tabii, Peygamber SAS Efendimiz hal-i hayatında, peygamberlikten önceki devrede de Hıra Mağarası'na çekilirdi. Öyle Mevlâsıyla baş başa, tek başına, insanlardan uzak ibadet ve taatin zevkinin en yüksek şâhikalarına ulaşmıştı. Onlar da bizim için birer ibrettir.

Onun için tasavvufta halvet vardır, kırk günlük ibadet vardır. Onu herkes yapamayabilir. Ama Ramazan'ın son on gününde i'tikâf sünneti vardır. Bunu bir önceki cumadan hatırlatmıştım, "i'tikâf vakti gelmeden herkes hazırlığını yapsın!" diye. i'tikâf sünneti çok sevap ve bu sevaplı geceleri güzel geçirmenin çaresi i'tikâfa girmek. Evden ayrılıp, camide yatıp kalkıp i'tikâf etmek, en kestirme, en güzel çare oluyor. Peygamber SAS Efendimiz öyle yapardı.

b. Kadir Gecesi'nin Fazileti

Bu son on gün içinde Kadir Gecesi var. Çünkü Peygamber SAS Efendimiz, Kur'an-ı Kerim'de methedilen Kadir Gecesi'ni son on günde aramalarını, ashabına tavsiye buyurmuştu. "Ramazan'ın son on günlerinde arayın; son on günlerinde olabilir Kadir Gecesi..." diye tavsiye buyurmuştu.

Onun için önümüzdeki hafta, bir dahaki cumaya kadar mühim olan, bir de Kadir Gecesi'dir. Kadir Gecesi hakkında Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teâlâ Hazretleri sûre indirmiştir. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ

(القدر:1)

(*Innâ enzelnâhu fî leyleti'l-kadr*) [Biz Kur'an'ı Kadir Gecesi'nde indirdik.] (Kadir, 97/1) diye başlayan sûreyi indirmiştir. Bu sûrenin ne sebeple indiğine dair kitaplarda bilgiler var. Onlardan birisi şu:

Rasûlüllah SAS Efendimiz bir gün ashabına, Benî İsrâil camiasından, onlara mensub dört mübarek insanın, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne seksen yıl hiç isyan etmeden, bir göz yumup açıncaya kadar bile hiç isyan etmeden güzel ibadet ettiklerini anlattı. Bu dört kişinin Eyyûb AS, Zekeriyâ AS, Hızkîl AS ve Yûşâ AS olduğunu belirtti.

Yûşâ AS'ı biliyorsunuz, Beykoz'da, İstanbul Boğazı'nda makamı var. Orada makamı var, mescidi var, ziyaretgâh. Hatta bir kabir orada bulunuyor. O bakımdan Yûşâ AS'ı halkımız, hele İstanbullular tanırırlar. Beykoz'da özel bir tepe var Yûşâ Tepesi diye, bilirler.

Eyyûb AS'ı hepimiz sabrından dolayı ve peygamber olduğu için biliriz. Sabırla nasıl Allah'ın rızasını kazanmış olduğundan dolayı biliriz. Zekeriyâ AS'ı biliriz. Camilerin mihrablarının üstünde:

كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا

(آل عمران: ٣٧)

(*Küllemâ dehalé aleyhâ zekeriyye'l-mihrâbe vecede indehâ rizkà*) [Zekeriya AS, onun yanına, mâbede her girişinde orada bir rızık bulurdu.] diye, Zekeriyyâ AS'ın ismi umumiyetle mihrabların üstüne yazılıyor. Bunun sebebi, o cümlede *mihrab* kelimesi geçmesi. Ondan yazılıyor ama, böylece biz de her zaman, Zekeriyyâ AS'ın ismini mescidde karşımızda görmüş oluyoruz.

Biliyorsunuz, Meryem Vâlidemiz ibadete kendini adanmış, bir mübarek cennetlik hatun kişi idi. Kimsenin girmedığı, sadece Zekeriyyâ AS'ın kendisine yiyecek içecek getirdiği, bir kilitli mahalde ibadete meşguldü. Allah'a ibadete vaktini geçiriyordu. “Zekeriyyâ AS, onun yanına ne zaman ihtiyacı olan maddeleri vermek için girse, Meryem Vâlidemiz'in yanında çeşit çeşit, o mevsimde oralarda hiç görülmeyen, çok güzel, müstesnâ, lezzetli yiyecekler bulurdu.”

Tabii bu, Meryem Vâlidemiz'in ibadetinden dolayı Allah'ın ona ikramıdır, keramettir. Kur'an-ı Kerim'den keramete misaldir.

Zekeriyyâ AS da bir peygamber. Allah'ın vahyine mazhar, mânevî halleri iyi bilen bir kimse... Soruyor ona:

قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنِّي لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ

إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

(آل عمران: ٣٧)

(*Kàle yâ meryemü ennâ leki hâzâ?*) “Ey Meryem, bunlar sana nereden geldi böyle?.. Kapı kilitli, kimse buraya giremez, gelemez benden başka; nereden geldi?” diyor.

(*Kàlet hüve min indi'llâh*) “Allah’ın indinden, huzurundan, lütfundan, kereminden geldi. (*Inna’llàhe yertzuku men yeşâü bi- gayri hisâb*) Allah böyle dilediği kullarını hesaba, akla, mantığa, olağan duruma sığmaz bir şekilde rızıklandırır.” (Âl-i İmran, 3/37) diye cevap verdiğini, Kur’an-ı Kerim bize bildiriyor

Bu bir keramettir. Hani şimdi, şu sıralarda radyolarda, televizyonlarda, “Ben kerametlere inanırım / inanmam... Peygamber Efendimiz gaybı bilir / bilmez... Ben hadislere inanırım / inanmam...” vs. diyen çeşit çeşit, din ilminden habersiz insanlar var. İşte onların bilmesi lâzım!.. Herkesin bilmesi lâzım, onların sözünü dinleyenlerin de bilmesi lâzım:

كَرَامَاتُ الْأَوْلِيَاءِ حَقٌّ

(*Kerâmâtü'l-evliyâi hakkun*) “Evliyâullahın, Allah’ın sevgili kullarının kerametleri haktır.” Allah onlara böyle olağanüstü ikramlarda bulunuyor.

Şimdi gelelim, (*Innâ enzelnâhu fî leyleti'l-kadr*) sûresinin sebab-i nüzûlü olan olaya... Bunları anlattı Peygamberimiz SAS ashabına, rıdvânu'llâhi aleyhim ecmaîn... Eyyûb AS'ı anlattı, Hızkîl AS'ı anlattı, Yûşâ AS'ı anlattı, Zekerıyyâ AS'ı anlattı. Bunlar seksen yıl, Allah'a hiç âsi olmadan çok güzel kulluk etmişler deyince, ashab-ı kiram hayretler içinde kaldılar, hayran kaldılar.

Bunun üzerine, Allah-u Teâlâ Hazretleri Cebrâil AS'ı gönderdi.

Cebrâil AS Peygamber SAS'e gelerek dedi ki:

“—Yâ Muhammed, sen ve ashabın o dört kişinin seksen sene, Allah'a hiç asi olmadan ibadet ettiklerini duyunca, hayran kaldınız, heveslendiniz, arzu ettiniz, beğendiniz, şaşırdınız ya... (*Fekad enzele'llâhu hayran min zâlike*) Allah size, yâni sana ve ashabına, Ümmet-i Muhammed'e daha hayırlısını indirdi.” diyerek, bu (*Innâ enzelnâhu*) sûresini Peygamber Efendimiz'e bildirdi Cebrâil AS...

Kadir Sûresi böylece indi. Tabii buradan anlaşılıyor ki, Allah CC, lütfuyla, keremiyle Peygamber Efendimiz'e ve ashabına çok büyük bir ikramda bulunmuş oluyor. Onun için, böyle bir günde, bin aylık, yâni seksen üç yıllık bir ömrün sevabını Ümmet-i Muhammed'e lütfuyla keremiyle, Allah-u Teâlâ Hazretleri bahşetmiş oldu. Ashab-ı kiram bundan fevkalâde sevindiler ve bayram ettiler.

Bir rivayet daha var: Rivayete göre Benî İsrâil'den Şem'ûn veya Şemsûn adında bir mübarek mücahid, seksen yıl hiç silahını bırakmadan Allah yolunda hizmet etmiş, cihad etmiş. Sahabe-i kiram ona hayran oldukları için bu sûre indi. Yâni:

“—Bakın, o seksen yıl Allah yolunda cihad edip, kılıcını hiç bırakmamış, silahlı durmuş. Siz de ona hayranlık duyuyorsunuz, canınız çekiyor, istiyor. Allah size de Kadir Gecesi'ni indirdi.” diye, bu müjdeli sûrenin bu sebeple indiği beyan ediliyor.

O rivayet veya bu rivayet, ama burada kesin olan Allah-u Teâlâ Hazretleri biz Ümmet-i Muhammed'e bu Kadir Gecesi'ni, büyük bir ihsân ve büyük bir ikram olarak bahşetmiştir. Allah'a hamd ü senâlar olsun... Çok büyük bir ikram! Bir gece ki, içinde Kadir Gecesi olmayan seksen üç yıldan daha hayırlı... Ona denk de demiyor, ondan da hayırlı diyor. Bu büyük bir lütuftur.

İşte bu gece, Ramazan'ın Allah ömür verirse yaşayacağımız, önümüzdeki son on günü, gecesi içinde oluyor. Bu Kadir Gecesi'ni yaşamayı, Allah hepimize nasib etsin... Kadir Gecesi'nin feyzinden, bereketinden istifade etmeyi nasib eylesin...

c.Kadir Gecesi Ne Zaman?..

Şimdi tabii, Kadir Gecesi ne zaman?.. Peygamber Efendimiz bazı işaretler vermiş:³

تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَّخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

(خ.م.ت. عن عائشة)

(*Teharrev leylete'l-kadri fi'l-aşri'l-evâhiri min ramadàn*) “Kadir gecesini Ramazan’ın son on gününde arayın!” diye buyurmuş.

Bir başka tavsiyesi:⁴

الْتَمِسُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ

الْأَوَّخِرِ مِنْ رَمَضَانَ وَتُرًّا

(حم.ع.خز. حل. والضياء عن عمر)

(*İltemisû leylete'l-kadri fi'l-aşri'l-evâhiri min ramadâne vitren*) “Kadir gecesini Ramazan’ın

3 Buhârî, *Sahîh*, c.VII, s.147, no:1880; Müslim, *Sahîh*, c.VI, s.81, no:1998; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.278, no:722; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.56, no:24337; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.318, no:842; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.II, s.97, no:1257; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.307, no:8310; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.304; İbn-i Ebî Dâvud, *Müsned-i Aişe*, c.I, s.88, no:84; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s,201; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.57, s..393; Hz. Aişe RA’dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.77, no:9635; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

4 Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.43, no:298; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.I, s.154, no:165; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.322, no:2172; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtâreh*, c.I, s.101, no:167; Tahavî, *Şerhü'l-Maânî*, c.III, s.91, no:4280; Hz. Ömer RA’dan.

son on gününde, tek gecelerinde arayın!” şeklinde... Yâni 21, 23, 25, 27, 29 diye tek gecelerde aranmasını tavsiye ettiği de bildiriliyor.

Fakat, netice itibarıyla saklı bu son on günün içinde, günü kesin olarak belli değil... Biz 27’sinde, 26 Ramazan’ı 27 Ramazan’a bağlayan gece Kadir Gecesi’dir diye takvimlere öyle yazıyoruz. Türk takvimlerinde bu gece Kadir Gecesi’dir diye yazıyor. Belli değil, tahminî olarak, zan olarak, belki öyledir. Kuvvetli bir tahmin bu... Ashab-ı kiramdan pek çoğu, din alimleri, büyüklerimiz, “Gàlibâ 26’sını 27’ye bağlayan gecedir.” demişler ama, başka sözleri söyleyenler de var.

Meselâ, sahabeden bazı kimseler yemin edermiş ki, “Vallâhi 29’undadır, 29’unu 30’una bağlayan gecedir.” diye. Böyle rivayet edenler var. Başka rivayetler var. Ama saklanmış.

Şimdi bu saklanması neden?.. Eğer bir insan kesin olarak Kadir Gecesi’ne isabet ettiğini, onu ihyâ ettiğini bilirse, “Yâhu, ben Kadir Gecesi’ni yaşamış bir adamım. El-hamdü lillâh, Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlı... O sevapları aldım.” diye biraz gevşeyebilir. İnsanlar gevşemesin diye, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin bunu gizlemiş olduğunu beyan ediyor alimlerimiz.

Saklanması da hikmet var. Müslümanlar Ramazan’ın içinde çalışacaklar, son on gününde biraz daha gayretli olacaklar.

Hattâ öyle rivayetler var ki, “Kadir Gecesi gezer.” diyenler de var. Yâni, her sene aynı günde olmaz, gezer. Allah-u Teâlâ Hazretleri bazan öne alır, bazan sonraya bırakır.

Hattâ, “Ramazan’ın içinde gezer.” diyenler var. “17 Ramazan’da Bedir Harbi olmuştu, o zaman Kadir Gecesi’ydi.” diye rivayetler var. Hattâ senenin içinde gezdiğine dair rivayetler var.

O zaman bizim arif ve kâmil olan ecdadımız, Allah hepsinden razı olsun, nur içinde yatsınlar... Şu Ramazan’da Allah onlara müstesnâ ikramlar ile ikram eylesin aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Ne demişler:

“—Her gördüğünü Hızır, her geceni Kadir bil!” demişler.

O daha ihtiyatlı oluyor. Demek ki, her geceyi Kadir Gecesi gibi bilir de hazırlanırsak, o geceyi öyle güzel geçirmeğe, sevap üzerine, ibadet üzerine, Allah’ın rızasına uygun geçirmeğe gayret edersek, en güzel şeyi yapmış olacağız.

Karşılaştığımız her insan da, eski elbise giymiş olabilirfilân ama, belki Hızır AS diye hürmet edersek... Tabii bütün insanlara hürmet etmek, zâten Hızır AS olmasa bile, gönül yıkmamak çok önemli...

İnsanları sevmek lâzım! Günahkârlarının doğru yola gelmesi için dua etmek lâzım! “Doğru yolda yürüyenleri, Allah doğru yolda sabit eylesin, ayaklarını kaydırmasın!” diye dua etmek lâzım! Hepsini sevmek lâzım, hepsine acımak lâzım, hepsinin iyiliğini istemek lâzım!..

Evet, Kadir Gecesi böylece saklanmış; hem ümidimiz var, hem de tereddüdümüz var. Tabii, güvenip de gevşemememiz lâzım!

Diyelim ki, Kadir Gecesi ayın 27’si, kesin olarak bu böyle... İşte tereddüt yok, bu sene 27’sinde desek bile ve bir insan Kadir Gecesi’nde ibadet etse bile, bir de ibadetlerin kabul olup olmama meselesi var. Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur’an-ı Kerim’inde, Peygamber Efendimiz de hadis-i şeriflerinde, ibadetlerin kabul şartlarını bildiriyor.

Meselâ, ihlâsla yapılmayan ibadetler kabul olmaz... Meselâ, haramla yapılan bir hac, umre kabul olmaz... Meselâ, başa kakılarak, verileni üzerek verilen bir zekât, sadaka kabul olmaz... Bunları biliyoruz. Yâni ibadetlerin bir de kabul olmama durumu var. Onun için, insan ihtiyatı elden bırakmamalı, ibadetine mağrur olmamalı!..

Şairin birisi diyor ki:⁵

Cürmünü mu'terif ol, tâate mağrur olma!

“Kendi hatânı, kusurlarını bil; tâate, ibadete güvenip de gururlanma, aldanma, burnun havalara çıkmasın!..” Çünkü, belki kabul olmaz, bilmiyoruz ki... Allah-u Teâlâ Hazretleri kabul etmezse, bir sebep vardır bizim anlayamadığımız, kabul etmeyebilir.

Cenâb-ı Mevlâ'dan eksiklerine rağmen, kusurlarına, hatâlarına rağmen, binbir türlü hatâ içinde olmamıza rağmen, eksikli, kusurlu, gedikli, çürüklü çarıklı ibadetlerimizi lütfuyla keremiyle kabul etmesini dileriz. Rahmetine vesîle etmesini dileriz.

⁵ Şiir Bağdatlı Rûhî'ye (v.1605) aittir. Şiirin tamamı:

Sanma ey hâce ki, senden zer ü sîm isterler;
Yevme lâ yenfeu'da kalb-i selîm isterler.

Berzah-ı havf ü recâdan geçegör, nâ-kâm ol;
Dem-i âhirde ne ümmîd ü ne bîm isterler.

Alem-i meh u hurşîd ü felekte hergiz;
Ne mühendis, ne müneccim, ne hekim isterler.

Alem-i keşf-i meânide çok esrar açılır;
Giremez nefis-i gâzab, anda halîm isterler

Sâkin-i dergeh-i teslîm-i rıza ol dâim
Ber murad etmeğe, hizmette mukîm isterler

Unutup bildiğini, ârif isen nâdân ol;
Bezm-i vahdette ne ilim, ne alim isterler.

Harem-i ma'nîde bîgâneye yol vermezler;
Aşinâ-i ezeli, yâr-i kadîm isterler.

Cürmünü mu'terif ol, tâate mağrur olma;
Kî şifâhâne-i hikmette sakîm isterler.

Kible-i ma'nîyi fehm eylemeyen kecrevler;
Sehv ile secde edip, ecr-i azîm isterler..

Ezber et, nükte-i esrâr-ı dîli ey Rûhî;
Hâzır ol, bezm-i ilâhide nedîm isterler.

İbadete mağrur olmamak lâzım! Bir şey daha söyleyeyim: Günahtan da ümitsizliğe düşmemek lâzım! “Ben günah işlemiştim, Allah beni artık affetmez!” diye ümitsizlik de haram, yasak! Ümitsizlik de yok... İnsan günahkâr bile olsa, “Allah affedebilir” diye kendisini toparlayıp, tevbe edip Cenâb-ı Hakk’ın yoluna girmeli; ibadet ehli de olsa, ibadetine mağrur olmayıp, tevâzuyu elden bırakmayıp, edebiyetle yaşamalı!..

İşte bu Kadir Gecesi’ni ihyâ etmeğe çalışmalıyız ama, Kadir Gecesi’nden sonra da gevşemeğe lüzum yok... Çünkü kesin olarak, Peygamber SAS Efendimiz’in hadis-i şerifleriyle bildiğimiz bir başka husus var ki, Bayram gecesi de ihyâ edilmesi gereken en sevaplı gecelerden birisidir. Ertesi gün bayram olacak diye bilinen gece... Yâni Ramazan bitmiş, teravih yok, işte o gecede yapılan ibadetleri de kabul ediyor, çok büyük sevaplar veriyor diye, Peygamber SAS Efendimiz’den hadis-i şerifler var.

d. Kadir Sûresi

Kadir Sûresi’ni tamamlayalım:

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ
الْقَدْرِ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ تَنْزَلُ
الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ
سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ

(القدر: ۱-۵)

(*Innâ enzelnâhu fî leyleti'l-kadr*) “Biz Azîmü’ş-şan –alemlerin Rabbi, sizin Rabbiniz, hâlikınız olan ben Azîmü’ş-şan– onu Kadir Gecesi’nde indirdik.” buyuruyor, Allah-u Teâlâ Hazretleri bu sûrenin birinci ayet-i kerimesinde... Burada tabii, (*hu*) o demek.

“Biz onu Kadir Gecesi’nde indirdik.” Burada onu indirdikten maksat, Kur’an-ı Kerim’i indirdik demek.

Tabii bu Kur’an-ı Kerim ayetlerinin biliyoruz ki, Mekkî olanları var, Medenî olanları var; hazerde inenleri var, seferde inenleri var... Ayetlerin muhtelif zamanda, muhtelif yerlerde inenleri var. “Bir Kur’an’ı Kadir Gecesi’nde indirdik” ne demek o zaman?..

“Burada indirilenden maksat Kur’an’dır.” diyen alimler diyorlar ki: Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur’an-ı Kerim’i, kalem-i ezelin yazdığı Levh-i Mahfuz’dan, semâ-yı dünyaya ve yazıcı meleklerle bu Kadir Gecesinde indirilmiştir. Ondan sonra, bir dahaki Kadir Gecesi’ne kadarki sene günlerinde, olaylar üzerine grup grup, *necmen necmen* deniliyor Arapça’da; Peygamber Efendimiz’e öyle indirilmiştir.

O halde anlaşılıyor ki, bütünü Kadir Gecesi’nde indiriliyor toptan; ondan sonra sene içinde parça parça, müteferrik olarak, olaylar üzerine Peygamber Efendimiz’e vahy ediliyor. Cebrâil AS tarafından bildiriliyor. Bu rivayet var.

Bir de, “Buradaki (*enzelnâhu*)’dan maksad, Kur’an-ı Kerim değildir de, bu sûrenin kendisidir.

Onu kastediyor. Yâni, ‘Bu sûreyi indirdik.’ demektir.” deniliyor. Bu mânâ da olabilir. Çünkü onu kelimesi geçiyor.

Gelelim, *kadir* kelimesine.. Onun mânâsı hakkında darivayetler var. Bir rivayete göre, bu gece çok şerefli olduğundan, kadr u kıymeti çok olduğundan, Leyletü’l-Kadr denmiştir. Çünkü, Allah seksen üç yıldan daha fazla ibadet etmiş gibi bir sevap veriyor kullarına... Onun için kadr ü kıymeti çok olduğundan, Leyletü’l-Kadr denmiştir. Kadir, kıymet mânâsından geliyor bu isimlendirme.

Bazıları da diyorlar ki: Buradaki *kadir*, mukadderat mânâsıyla ilgilidir. Allah-u Teâlâ Hazretleri bu gecede mukadderatı takdir buyurup meleklerle indirdiği için, Kadir Gecesi denmiştir. Hattâ, Duhan Sûresi’nde bir ayet-i kerime var:

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ
فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا
إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ

(الدخان: ۳-۵)

(*Innâ enzelnâhu fî leyletin mübâreketin innâ künnâ münzirîn. Fîhâ yüfraku küllü emrin hakîm. Emren min indinâ, innâ künnâ mürsilîn.*) [Biz onu (Kur’an’ı) mübarek bir gecede indirdik; şüphesiz biz uyarıcıyızdır. Katımızdan bir emirle her hikmetli işe o gecede hükmedilir. Çünkü biz peygamberler göndermekteyiz.] (Duhan, 44/3-5)

Duhan Sûresi'nin başındaki bu ayetler, alimlerin sahabelerin bazılarına göre Berat Gecesi'ni anlatıyor, bazılarına göre Kadir Gecesi'ni anlatıyor. Hâsılı, *Kadir* ismi, *kadir*'den de olabilir, *mukadderat* mânâsından da gelmiş olabilir.

(*Leyletü'l-kadri hayrun min elfi şehri*) “Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır.” diye müjde var. Sahabe-i kiram gibi bizler de onunla bayram ediyoruz. Hepimize çünkü bu müjde...

(*Tenezzelü'l-melâiketi ve'r-rûhu fihâ bi-izni rabbihim*) “Melekler de, Ruh da bu gecede inerler yeryüzüne...” Bu Ruh kimdir, nasıl bir varlıktır?.. Bu hususta deniliyor ki, “Ruh, Cebrâil AS'dır.” İbn-i Abbas RA ve bazı alimlerden böyle rivayet edilmiş. Yâni, “Cebrâil AS ve öteki melekler yeryüzüne iner.” mânâsına gelir.

Sahabeden bazı kimseler de buyurmuşlar ki: “Ruh, Cebrâil AS'dan başka bir meleğin adıdır, Arş-ı A'zam'ın yanındadır. Arş-ı A'zam'ın yanında bütün melekler bir saf teşkil ederler; bu Ruh tek başına bir saf teşkil eder. Çok muazzam, çok mükerrem, çok kıymetli bir melektir. O melek bu gecede iner mânâsına gelir.” diyorlar.

Demek ki, “Çok muazzam bir mahlûk olan, çok müşerref bir melek olan er-Ruh isimli melek iner.” demek de olabilir, “Cebrâil AS iner.” de olabilir.

(*Bi-izni rabbihim*) “Melekleri Rablerinin izniyle inerler yer- yüzüne...” Allah-u Teâlâ Hazretleri Ramazan'ın hürmetine lütfuyla, keremiyle,

kullarına ikram olsun diye; Habîb-i Edîbi sevinsin diye, ashab-ı kiramı sevinsin, Ümmet-i Muhammed sevinsin diye, onun emriyle oluyor bütün bunlar.

(Min külli emr) “Her türlü işten dolayı, her türlü hayrı getirmek için...” Melekler boşuna gelmiyorlar, yeryüzüne iniyorlar, mü’minleri tebrik ediyorlar, müjdeliyorlar, ilâhî ikramları onlara getiriyorlar. Her türlü hayrı getirmek için iniyorlar.

(Selâmün hiye hattâ matlai’l-fecr) “Bu gece selim bir gecedir, her yönden selâmette olunan bir gecedir. Selâmetlik bir gecedir, esenlik, rahatlık olan bir gecedir.” Ne zamana kadar?..

(Hiye hattâ matlai’l-fecr) “Fecrin doğuşuna kadar.” Fecrin doğuşu ne demek?.. İmsak kesilme zamanı demek. Takvimlerde imsâğın kesilme zamanı diyoruz ya, artık oruç tutanlar yemek yemiyorlar, oruca niyet ediyorlar. Tamam diyorlar, ağızlarını çalkalıyorlar, oruç başlıyor. Ondan sonra sabah namazı kılınabiliyor. Yâni orucun başladığı, sabah namazının vaktinin girdiği zamana kadar...

Demek ki, Kadir Gecesi akşam namazından başlıyor, imsaka kadar devam ediyor. Sabahın vakti geldi mi, ortalık biraz daha karanlık bile olsa, *(Hiye hattâ matlai’l-fecr)* “Fecrin doğuşuna kadar.” Ondan sonra artık bu lütuflar kesiliyor, asıl vakit kaçırılmış oluyor.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, değerli kardeşlerim! Bütün gecelerin son bölümünde, yâni akşam ezanından imsak vaktine kadar olan

kısmı üçe bölersek, özellikle sülüs-ü ahîrinde, son üçte birinde, bazan yarısında, hatta bâzen ilk üçte birinde, biraz uyku uyuduktan sonra kalkıp teheccüd namazı kılmak, zâten çok sevap... O zaman göğün kapıları açılıyor. O zaman Allah'ın yine kullarına ikramları oluyor, nidâsı oluyor, müjdeleri oluyor. O da fecrin tulûuna kadar. Yâni, geceleyin biraz uykudan fedâkârlık yapmaya müslümanlar gayret etmeli, alışmalı, dikkat etmeli, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepinizin ibadetlerinizi kabul eylesin... Ramazanda Kur'an-ı Kerim'le sevginiz, ülfetiniz, ünsiyetiniz, okumanız çoğaldı; Kur'an-ı Kerim'e bağlılığınız artsın... Kur'an-ı Kerim'in şefaatine erin... Kur'an-ı Kerim'in mânâlarını öğrenin... Kur'an-ı Kerim'in ahkâmına uyup, yaşayıp, Kur'an-ı Kerim'in şefaate edeceği insanlar olmayı, Allah cümlenize nasib eylesin...

Tabii, Ramazanın bir başka özelliği de ikramlardı. Müslümanın müslümana, müslümanın öteki kardeşlerine ikramlarıydı. Bu ikramlar nasıl oluyor?.. İftara çağırıyorsunuz, öyle oluyor... Hediyeler veriyorsunuz, öyle oluyor. Sadakalar veriyorsunuz fakirlere, öyle oluyor... Zekâtlarınızı veriyorsunuz, farz olan mâlî vazife; böyle oluyor... Demek ki, çeşitli şekillerde ikram ve ihsânâtınızı, birbirinize karşı lütuf ve keremlerinizi bol bol izhar etmeye, her vesile ile herkese iyilik yapmağa çalışmağa devam edeceksiniz. Gayreti arttıracaksınız. Hane halkını da gayrete sevk edeceksiniz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri topluca hepinizi, ailelerinizle beraber lütfuna erdirsin... Çoluk çocuğunuzla, büyüklerinizle; babalar, anneler, nineler, dedeler, halalar, teyzeler, amcalar, dayılar, akraba, evlâtlar, torunlar, sevdiklerinizle beraber hepinizi, şu güzel ayın, şu mânevî büyük ikramların dağıtıldığı muhteşem ayın her türlü bereketinden, hayırlarından istifade edenlerden eylesin...

Oruçlarınızı kabul eylesin... Hayırlarınızı kabul eylesin... Kur'an-ı Kerim'e bağlılığınızı arttırsın... Kur'an-ı Kerim'i daha iyi tanımanızı, anlamanızı, ezberlemenizi, bellemenizi, ahkâmını öğrenmenizi nasib eylesin... Ömrünüzü Kur'an-ı Kerim yolunda, Rasûlüllah Efendimiz'in sünnetine uygun geçirmenizi nasib eylesin...

Hüsn-ü hâtimeler nasîb eylesin...

Bayramlara erdirsin...

Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!*..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

31. 01. 1997 - Mekke

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

